

Heindonk

Bloem, ploem, ploem...

Het gebeurt wel meer dat het thema van een wandeling niets, of nauwelijks wat, te maken heeft met de wandeling zelf. Dat is iets wat aan de Vaartlandstappers met hun 7de Balsemientocht niet kan verweten worden. De aanwezigheid van die bloem was namelijk zeer duidelijk en overvloedig. De Balsemina Impatiens glandulifera verkiest namelijk te groeien en te bloeien aan de waterkant waar de grond rijk is aan stikstof. Aan die voorwaarden werd langs het traject dikwijls in ruime mate voldaan langs veel nogal verontreinigde sloten, greppels, beken en plassen. De Balsemien schijnt afkomstig te zijn uit de Himalaya en/of India en ze is hier sinds het begin van de vorige eeuw verdwaald en gaan verwilderen. Omdat ze tot in september bloeit en het dan zo nu en dan nog goed weer kan zijn, is het voor de bijtjes een plant die nog druk bezocht wordt wanneer de rest van het bloemenkoor het al grotendeels heeft laten afweten. Hoewel... ook de astertjes hier in onze tuin zoemen van de ijver die deze insecten eraan besteden, eens de zon een beetje schijnt. Bovendien zijn nu de koolwitjes in tamelijk normale aantallen aanwezig. Die hebben we in het voorjaar en de zomer nagenoeg moeten missen. Van de distelvlinders blijft er echter nog slechts sporadisch eentje te spotten. En die soort was dan in de eerder genoemde periode juist over-vertegenwoordigd. Ik heb over deze laatste soort gelezen dat ze telkenjare vanuit Noord-Afrika naar hier toe migreren! Hoe doen die beestjes dat? Gedragen door de straalstroom van Armand Pien, misschien? En als ze hierheen komen, dan moeten ze ook nog terug, toch? Om ginder te gaan bijkweken. Ik snap simpelweg niet hoe onhandige vliegers als die vlinders erin slagen dergelijke afstanden af te leggen. En hoe weten de entomologen dat het dezelfde vlinders zijn? Misschien worden die beestjes ook wel geringd, zoals de trekvogels.

Heindonk, waar zich aan de Bosweg de start van deze wandeling bevond, is een dorp in de provincie Antwerpen, een deelgemeente van Willebroek. Je kan niet zeggen dat er op de kaart van Vlaanderen veel inkt moet besteed worden om het dorp daar op te plaatsen. De weg er naartoe was navenant niet gemakkelijk te vinden want er was onderweg blijkbaar ook nog bespaard op wegwijzers. Toen ik aan mijn wandeling begon liep daar in de nabijheid iemand met veel twijfels in zijn ogen rond. Volgens zijn zeggen had hij „hèt mute zuuke“ (hard moeten zoeken) om het daar te vinden. Ik kon er inkomen. Waar mijn weg gewoon rechttoe, rechtaan naar Willebroek moest voeren, was er uiteraard alweer een wegomleiding te verwerken. Dat is de laatste paar jaar vaste prik voor eenieder die zich

verder dan 10 kilometer van de eigen woonstede begeeft. Voor de verandering echter was deze omleiding (pardon: „omlegging“) eens redelijk goed aangegeven zodat ik zelfs zonder de misleidende commentaar van Bram in mijn GPS toch in het centrum van Willebroek raakte zonder in een bouwput te vallen. Daar wachtte in al zijn grimmigheid de Vredesbrug over het kanaal van Willebroek. Vroeger oogde die nog een streepje somberder doordat ze in een donker legergroen was geschilderd. Dat heeft men nu vervangen door een soort donker staalblauw. Een stuk industriële archeologie dat, zoals wijlen de Antwerpse bard Wannes Van de Velde het bezong, een „Mounster van aazer en stoul“ (monster van ijzer en staal) is. Inderdaad. Een intimiderende constructie die, ondanks haar officiële naam, al voor veel onvrede heeft gezorgd. Ze staat dan ook algemeen bekend als „De Brug der Zuchten“. Het is namelijk een beweegbare brug en dat is wat ze ook zeer dikwijls doet: bewegen. Het brugdek wordt door een indrukwekkend mechaniek de hoogte in gehesen om de schepen op het kanaal door te laten. Waardoor alle andere verkeer tot staan komt. Wannes zingt dan ook dat hij overal te laat komt want: „de brug van Willebroek was toe“. Dat moet daar al lang zo zijn want het kanaal dat Brussel een waterweg geeft naar eertijds de Rupel en thans naar de Schelde, is het op één na oudste kanaal van België.

De Vredesbrug (Brug der Zuchten) in Willebroek.
(Foto van het internet, Wikimedia, vrij te gebruiken)

Net over de brug dirigeerde Bram me scherp naar links, een eindje langs het water over een slecht, kapotgereden wegdek dat plotseling overging in splinternieuw asfalt dat aanvoelde alsof het uit naaldvilt was gemaakt. De „verkeersdeskundigen“ hadden het blijkbaar nodig gevonden dit stukje weg rijkelijk te voorzien van versmallingen, rare bochten en chicanes. Geen wonder dat vrachtvervoer van meer dan 3,5 ton daar niet toegelaten was. Die grote vrachtwagens zouden zich beslist klem hebben gereden. Er zat dus toch nog enige logica in al moest je even zoeken.

Het kanaal van Willebroek lag enkel

maar op onze weg in de aanloop naar het startpunt van de wandeling toe. Maar ook op het traject zelf was er, wat betreft water en waterwegen, keuze te over. Is er elders namelijk wel eens sprake van het „Driestromenland“, hier in het bescheiden Heindonk en omgeving doet men nog heel wat beter. Heindonk wordt namelijk door water omgeven. De noordgrens wordt gevormd door de rivier de Rupel; ten oosten loopt de Dijle en ten zuiden en ten oosten liggen de roei- en zeilvijvers van Hazewinkel en Broekhoven (dat ook "De Bocht" genoemd wordt). En dan is er ook nog de Zenne. Dat vloeit daar allemaal een beetje samen. Behalve dan de zeil- en roeivijvers dan. Maar die hebben dan ook een heel andere geschiedenis. Ik denk dat er nergens op de kaart van België zoveel water op een zo kleine oppervlakte te vinden is. Vaartland... het is zeker niet overdreven of vergezocht om de streek hier zo te betitelen.

Het zaaltje waar moest ingeschreven worden zag er ietwat uitgeleefd uit. Eén van die overblijfselen van toen het Roomse Leven nog rijk(er) was waarschijnlijk. Begrijpelijk dat in een zo kleine gemeenschap als Heindonk geen glanzend cultureel centrum wordt ingeplant. Evengoed was de geur die me van de toiletten tegemoet golfde toch wel iets van het goede (?) teveel. Een herinnering aan de WC's op een zomerdag in de lagere school had me bespaard mogen blijven. Het zaaltje was, een half uur voor het officiële begin van de wandeling, nog schaars bezet maar dat belette niet dat inschrijven toch al mogelijk was. Zodat ik al even over zevenen in het oranje morgenlicht op weg kon.

Het was beslist een verdienste van deze wandeling dat op het hele traject nagenoeg geen woonkernen lagen. Een enkele keer ging het pad voorbij aan de achterkant van een rij huizen, een keer boog het schielijk af toen er een wijk in het zicht kwam. Je vindt het niet zo dikwijls dat dit mogelijk is in ons dicht bevolkte landje waar de betonbaronnen van weleer om prijs nog eens autosnelwegen hebben neergekwakt. Al was het verkeer en de industrie nooit echt veraf, ik heb toch bijna de hele tocht in het groen gelopen. Meestal ook nog eens gans alleen. Maar dat laatste zal allicht ook wel te maken gehad hebben met het feit dat ik zo vroeg van start ging. Niettemin... Ik las ergens dat er hier ongeveer 300 hectare natuurgebied ligt! De paden en paadjes die voor ons uitgepijld waren, gingen van het formaat „enkel toegankelijk voor een kruiwagen of een fiets“ tot twee meter brede wandelstrada's. Nu eens onverhard, dan weer belegd met een mengsel van het gele dolomiet en kiezel. Goed vlak verlegd en waarschijnlijk doordringbaar genoeg om zelfs na intensieve regenval geen al te grote plassen te veroorzaken. Van regenval was er tijdens deze tocht overigens geen sprake. Het was wel fris, vooral in het begin, en meestal bewolkt. Het bleef echter wel droog.

Een rivier, vermoedelijk de Zenne.

Zeer spoedig ging ons pad een dijk op. Van de Zenne. Vermoed ik, want er zijn hier, ik zei het al, zoveel stromen en stroompjes dat men gemakkelijk het noorden kwijtraakt. Ik weet echter wel dat de Zenne voor een groot deel gekanaliseerd is en dat was bij deze waterloop wel degelijk het geval. Het water had een bleke „koffie verkeerd“ look. Wat waterkwaliteit betreft heeft de Zenne terecht een kwalijke reputatie. Eeuwenlang heeft de rivier die in Zinnik (ofte Soignies) ontspringt het afval moeten opvangen van de industrie erlangs en van een stad als Brussel. Dat daaraan een reukje verbonden was zal niemand verwonderen. Om

nog te zwijgen van het feit dat iets dergelijks ook een bron was van allerlei ziektes. Daarom werd in Brussel de Zenne overwelfd. Zo werd het kwaad onder de mat geveegd zonder dat er een echte oplossing aan te pas kwam. Recent is er op de rivier een zuiveringsstation voor het afvalwater van Brussel gekomen. Samen met het feit dat veel van de industrie langs de rivier ondertussen ter ziele is gegaan, maakt dat dat de waterkwaliteit de laatste jaren weer wat beter is geworden. Niet erg veel omdat aan Waalse kant het zuiveringsstation nog altijd niet in bedrijf is. Maar blijkbaar toch genoeg opdat er weer wat vis zou voorkomen in de wateren van de Zenne. Geert van Istendael, notoir scherp observator, schrijver, taalpurist en ex- VRT-journalist schreef er het volgende over:

Al is de stroom dan stinkend afgedropen,

lees deze regels niet als doodsbbericht.

De tijden wisselen. Ooit zal het tij verlopen,

ooit komt de Zenne weer aan het zonnelicht.

Verlopen deed het tij alvast want er zat nogal wat stroming in het water. Over de rest hou ik nog altijd wat twijfels.

Al van ver kreeg ik een gebouw in het oog. Het stond beneden aan de dijk omringd door welig groen en het had een flinke toren. Zodanig dat ik dacht met een kerk te maken te hebben. Wat helemaal niet het geval bleek. Het ging hier om het kasteel „De Bocht“. Dat was, naar verluid, oorspronkelijk een jachtpaviljoen van de graven van Hoorn. In 1698 is er sprake van een speelhuis op die plaats in een vervallen kasteel. Het gebouw met zijn classicistisch uiterlijk dateert van 1797 en de neogotische toren die ik dus al in de smiezen

Kasteel „De Bocht“ met de gerestaureerde toren.

Een ongewone windmolen. Dringend aan herstel en restauratie toe.

had is nog jonger. Die moet er gekomen zijn tussen 1850 en 1860. Bij het naderbij komen bleek het geheel in niet al te frisse toestand te verkeren. Het is blijkbaar nog niet zo lang geleden nog erger geweest. Toen in 1994 begonnen werd met de restauratie bleek dat de toren zo bouwvallig was dat hij moest worden afgebroken. Wat ook gebeurde. Een paar enthousiastelingen hebben zich op de restauratie gestort en de toren is nu herbouwd. Op een wat ongewone wijze. Om praktische redenen werd de toren niet „in situ“ herbouwd maar op de begane grond. Sinds kort (20 augustus 2009) is de 3000 kilogram wegende toren op zijn plaats gehesen. Geen wonder dat vooral die toren er nog wat rommelig uitzag.

Wat verder, ook aan de voet van de dijk, kreeg ik een bouwsel in het vizier waarvan ik eerst dacht dat het een antenne was. Daarvoor was het geheel echter wel wat te laag geplaatst. Misschien iets uitsluitend voor het scheepvaartverkeer? Van dichterbij bleek het echter om een windmolen te gaan. Een type dat je uiterst zelden ziet. Eentje waarvan de „wieken“ vertikaal geplaatst zijn en rond een eveneens vertikale as draaien. De wieken zijn dan panelen met het profiel van een vliegtuigvleugel. Van dit exemplaar miste er één vleugel. Voor de rest zag het gebouwtje onderaan er goed onderhouden uit. Met glas rondom zodat je iets van de molenas en het verdere mechanisme kon zien. Misschien wordt ook hier gerestaureerd? Wat de verdere bedoeling van precies dat tuig op precies die plaats mag zijn, is me totaal niet duidelijk en ik heb er ook geen verklaring voor gevonden.

Nog wat verder daalde het traject van de dijk af en ging het recht het struweel in. Van het natuurgebied de Biesenweiden. Veertig jaar geleden werden op deze natte weiden massaal populieren geplant. Iets wat wel meer is gebeurd op vergelijkbare plaatsen. Nu worden die bomen echter gekapt omdat een deel ervan door een schimmelziekte is aangetast. Zo wordt voorkomen dat de ziekte zich verder uitbreidt en krijgt het bos de kans zich in een andere richting

te ontwikkelen. Er zijn hier en daar nog enkele sporen te zien van het vroegere weidelandschap. Knotwilgen, talrijke sloten en wat hooiland. Door het kappen van de zieke bomen en de begrazing door vee, wordt het landschap nu stilaan meer gevarieerd dan het vroeger was. Het aangeduide wandelpad leidde me langs verschillende plassen. Waarvan sommige van serieuze omvang.

Bij het verlaten van dit gebied moest een baan worden overgestoken en wees het lila pijltje resoluut naar een hek dat met een stevig hangslot was afgesloten. Ik bevond me hier bij één van de kleinere toegangen tot het BLOSO-domein van Hazewinkel. Volgens het bordje moest deze toegang al open geweest zijn maar was het dus niet. Weer een nadeeltje van vroeg vertrekken, je komt wel eens ergens aan waar men je nog niet

verwacht. Al te lang moest ik me echter niet staan afvragen wat ik moest gaan doen want er arriveerde een jongeman die over de sleutel beschikte en die me toegang verschaftte tot deze heilige grond.

Hazewinkel. Ik heb er geen hazen gezien. Wel een konijntje dat zich over het pad haastte naar het dichte struikgewas toen het mijn aanwezigheid gewaar werd. Geef het beestje maar eens ongelijk om die louche tweevoeters niet te vertrouwen. Zoals overigens ook een eind verder een grijze reiger. Die ging al op de wieken toen ik er nog zeker vijftig meter vandaan was. Jammer want hij zat zijn maaltje vis uit te zoeken op een plakkaatje waarop „Verboden te vissen“ stond. Het had een mooi beeldgrapje kunnen opleveren maar nu kreeg ik hem niet eens voor de lens. Wat er helemaal niet bewoog was een gele

Damn the torpedoes, full speed ahead. Op platte banden...

motorboot met de fiere tekst „Vlaamse Gemeenschap“. Het zal nog een hele toer zijn om het ding tot bij het water te krijgen want alle banden van de trailer stonden volkomen plat! Is dat soms als een soort symbool op te vatten: veel vertoon maar verder wel onbeweeglijk blijven?

Door zandwinning in de Rupelstreek ontstonden in de gemeenten Heindonk, Blaasveld, Heffen en Willebroek twee watervlakken. Een van 60 ha en eentje van 40 ha. Rond die vijvers werd door BlosO een polyvalent watersportcentrum uitgebouwd. Er is daar nu een olympische roeibaan van 2,3 kilometer lang met een finishtoren, een ruime botenloods en speel-

weiden, een joggingparcours van 1,5 kilometer en een „fitometer“. Bij die laatste kan je je fysieke conditie op peil houden, respectievelijk verbeteren, door het uithalen van halsbrekende toeren als het staan op één been en het met reuzenpassen in liggende oude autobanden stappen. Wat van de sporter verwacht wordt staat netjes geïllustreerd op paneeltjes. Voor wie geïnteresseerd is om in het BlosO-centrum te verblijven: een gewoon verblijf, inbegrepen overnachting, ontbijt, middagmaal, vieruurtje en avondmaal kost 30,20 Euro. Een binnenlands topatleet betaalt 35,80 Euro, een buitenlander 47,90 Euro. Dat laatste misschien omdat er dan een tolk moet ingezet worden om de spijskaart te vertalen en de weg naar de toiletten te wijzen.

BLOSO, tussen haakjes, staat voor „Het agentschap voor de **B**evordering van de **L**ichamelijke **O**ntwikkeling, de **S**port en de **O**penluchtrecreatie“. Op een briefhoofd kun je dat alleen maar in hele kleine lettertjes kwijt.

De tocht was nu ongeveer zo ver gevorderd dat we aan een eerste controlepost toe waren. Die bleek zich in de omgeving van het onthaalcentrum van 't Broek Blaasveld te bevinden. Niet in het centrum zelf maar in iets wat als „Blokhuut“ was aangeduid. Een beperkt gezelschap hield zich daar op en er werd alvast bier gehesen. Om acht uur 's morgens. Iemand met een stem waar Tom Waits jaloers zou op zijn en waaraan Roland van Kampenhout al jaren spaart, was iets aan het uitleggen over een pomp. Een bierpomp, soms? Ik heb maar niets gevraagd over eventuele manometrische opvoerhoogte en debiet maar ik heb me schielijk weer in de bossen begeven. Op een van de wat bredere dolomietpaadjes kwam er me een auto tegemoet die daar allicht helemaal niet mocht rijden. Met een zodanige stofwolk er achteraan dat het mij op een tranend oog kwam te staan.

Na veel altijd gelijk en altijd wisselend groen kwam ik op een brede aardeweg terecht die de hoogdravende titel van „Kasteeldreef“ had meegekregen. Je vind ze wel meer, die kasteeldreven, waar helemaal geen kasteel aan te pas komt. Misschien is het er ooit geweest, dat wel. Hier echter was er inderdaad aan het eind van de mooie beukendreef een verza-

De beukendreef

Het Zennegat vanuit de lucht. Het geeft een beetje een idee van wat er daar allemaal samenvloei.

(Foto van het internet, Wikimedia, vrij te gebruiken onder de GNU- software licentie)

melting gebouwen te vinden die er nogal kasteelachtig uitzag. Een deel van die gebouwen was behoorlijk vervallen, een ander deel zag er zeer „vernieuwbouwd“ uit. En een kapel kondigde aan dat daar de Kasteeldreef eindigde en de eventuele weg naar de hemel begon.

Een lange lus bracht me terug in de blokhut voor een tweede stempeltje. Iets wat ik zelf moest doen omdat het er ondertussen toch al behoorlijk druk was geworden en iedereen met wat anders bezig was.

Een dijk bracht me naar het Zennegat. Dat is de plaats in Battel (Mechelen) waar verschillende waterlopen samen lopen. Let op! De Zenne komt er samen met het Kanaal Leuven-Dijle (de Leuvense vaart) en de Dijle, die enkele honderden meters verder dan weer samen met de Nete uitmondt in de Rupel. Het stukje Dijle tussen het Zennegat en de monding in de Rupel wordt in de volksmond de „Koestaart“ genoemd. Sinds eeuwen woonden hier enkele families, die van vader op zoon het beroep van bootsleper uitoefenden. Met man- of met paardenkracht. Dus niet enkel op de Wolga kende men boottrekkers. En niet voor niets heten de baantjes boven op de dijken nog steeds „trekwegen“. Het beroep van bootsleper verdween natuurlijk van het toneel naarmate de vaartuigen gemotoriseerd werden. Het

idyllische gehucht werd tijdens de 20e eeuw meer en meer een woonplaats voor kunstenaars en nonconformistische figuren. Er zijn daar nooit meer dan 20 woningen geweest. Wat verder in de wandelrichting werd een blauwe brug zichtbaar. Dat is een van de bruggen die enkel bedoeld zijn voor fietsers en voetgangers. Hele pakken fietstoeristen maakten er gebruik van. Wat een eigenaardig metalig geluid veroorzaakte toen ze een bepaald punt passeerden. Een beweegbare brug, waarschijnlijk, waar wat speling in zat.

Het minst interessante stuk van de wandeling bracht me terug tot in de omgeving van de kerk van Heindonk. Die heeft een zo smalle, spitse toren dat het meer van een obelisk dan van een kerktoeren heeft. Maar obelisk hebben geen werkende uurwerken, toch?